

פתח דבר

בשבח והודיה לה' הננו מוציאים לאור את הספר כולו אורה ובו שני מאמרים לכל פרשה מפרשיות השבוע, המבוססים על שיחות הקודש ומאמרי החסידות של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, והחושפים מעמקים חדשים בתורתנו הקדושה, "אורה זו תורה".

הדברים נערכו על פי שיעורים שנמסרו לציבור על-ידי הגה"ח הרב יואל כהן ע"ה, בתכנית 'שיעורי חסידות בטלפון' שעל-יד 'היכל מנחם' בורו-פארק. השיעורים האלה זכו לתהודה רבה, וריתקו אליהם אלפי שוחרי תורה ויראי ה'.

ייחודיותם של שיעורים אלה בהגשה הבהירה של נקודות מתורת הרבי, בשפה שווה לכל נפש. השיעורים אינם מקיפים בדרך כלל את כל רוחב היריעה של הקושיות והתירוצים, המאפיינת את השיחות המקוריות. ר' יואל נהג לבחור נקודה או כמה נקודות מתורת הרבי ולהגישן בבהירות, בדרך שיכולה להיות מובנת גם למי שעדיין חסרה לו ידיעה מעמיקה בתורת החסידות.

ואכן, שיעורים אלו זכו להאזנה רבה, ורבים הרוו את צימאון נפשם ברעיונות בסיסיים ויסודיים בתורת החסידות ובתורת הרבי, מבוארים בתמציתיות ובבהירות על-פי סדר פרשיות התורה.

בשנים האחרונות הועלו השיעורים האלה עלי כתב, והתפרסמו כסדרם בגליונות 'כי קרוב'. המאמרים נקראו בשקיקה על-ידי רבבות אלפי ישראל מכל החוגים, והללו הגיבו בהתלהבות רבה על המעמקים שנחשפים לפנייהם בפרשיות התורה. רבים ציינו ששיעורים אלו פתחו לפנייהם צוהר להיכרות עם תורת החסידות ודרכיה, ובפרט לתורתו המאירה של הרבי.

ברוך ה' שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, שכל השיעורים כונסו לפונדק אחד, בשני הכרכים המפוארים המוגשים לפניכם.

אף־על־פי ששיעורים אלה אינם אלא חזרה בקצרה על שיחות הרבי שכבר נדפסו בסדרת 'לקוטי שיחות' וספרי המאמרים, ואפשר ללומדם במקורם בשלמותם בלשון הרב, ובפרט שרובם עוסקים בעניינים בסיסיים יחסית, יש בשיעורים אלה כמה וכמה מעלות, אשר מפני זה הם קובעים ברכה לעצמם וכדאיים הם להשקיע בעריכתם ובהוצאתם לאור לתועלת הרבים.

א) בחירת הנושאים. על כל פרשה יש עשרות שיחות מוגהות מהרבי, וכמובן עוד עשרות שיחות שאינן מוגהות ומאמרי חסידות רבים. הרוצה לגשת לתורת הרבי על הפרשה עומד לפני ים עצום וחומר רב. בלי הידע הדרוש, קשה לדעת מאיפה להתחיל, איזה עניין הוא יסודי ועיקרי ואיזה הוא בבחינת סוגיה נקודתית. איזה עניין מתאים למתחילים ואיזה רק ללמדנים ומעמיקים.

בסדרה שלפנינו בחר ר' יואל בדעתו הרחבה נושאים שראה לנכון לבארם לפי סדר הפרשיות. בשיחות שנבחרו נכללו עניינים של עבודת ה', נושאים בחסידות, פשוטו של מקרא, מדרשי חז"ל, סוגיות הש"ס, ענייני הלכה ועוד. כל אלה מעניקים 'טעימה' מתורת הרבי לגווניה, בדגש על עניינים יסודיים ועיקריים, הנוגעים להנחות יסוד והדרכה בעבודת ה' על־פי החסידות (רבות מהשיחות בסדרה מבוססות על הכרכים הראשונים של לקוטי שיחות, שבהם נכללו שיחות יסודיות, כידוע).

ב) התמציתיות. כשלומדים שיחה במקור בלקוטי שיחות, מוצאים בה בדרך כלל אריכות דברים, ריבוי סעיפים והסתעפויות רבות לרוחב ולעומק, כידוע לכל המצוי בתורת הרבי הרחבה מני ים. במסגרת הדיון נכנסים לשקלא וטריא, ניסיון ביאור ופריכתו וכו', ובדרך מוסברים עוד עניינים. לפעמים הרוב טובה' מקשה על הלומד, בפרט המתחיל, לעמוד על עיקרי הדברים ונקודתם.

התמציתיות שבה הלך ר' יואל בסדרת השיעורים שמסר נושאת בתוכה ברכה לעצמה. מכיוון שהדברים מוגשים בלי אריכות דברים ובלי הסתעפויות לעניינים אחרים, קל יותר ללומד לעמוד על עיקר הדברים, כוונתם ותמציתם, ובנקל הוא מצליח להתבונן בהם ולהפנים את תוכנם. גם הרחבת הדברים בשיעורים אלה היא פעמים רבות לא

בפרטי העניין, אלא בהסברת הנקודה העיקרית והציר המרכזי של השיחה, וכך העניין העיקרי נעשה ברור ומאיר.

ג) כושר ההסברה. כוחו הגדול של ר' יואל בהסברה בא לידי ביטוי גם בשיחות תמציתיות ויסודיות אלה. אף-על-פי שבדרך כלל מדובר בעניינים בסיסיים, ולאוו דווקא בסוגיות העומק של תורת החסידות, אין לחשוב שבעניינים מסוג זה אין צורך בהסברה. אדרבה, לפעמים דווקא בעניינים העיקריים והיסודות המרכזיים דרושה הסברה גדולה יותר מאשר בעניינים העמוקים הבאים אחריהם.

בסדרה שלפנינו כל עניין בתורה ובחסידות ובעבודת ה' העולה בשיעורים מתבאר בבהירות ובחדות, בטוב טעם ודעת, בסגנון המתאים גם למתחילים בתורת החסידות. לכן שיעורים אלו יוצרים יחדיו סדרה המתאימה מאוד לשמש שער כניסה, מהם אכן ומהם פינה, להיכלי תורת החסידות.

ד) החיות החסידית. עניין זה קשור לאישיותו המיוחדת של ר' יואל. כוח השפעתו הגדולה על רבבות תלמידיו ושומעי לקחו נבע לא רק מכישרונותיו השכליים ומכוח ההסברה שלו, אלא גם ואולי בעיקר מאישיותו החסידית, החינוך החסידי הפנימי שקיבל והנחות היסוד החסידיות שספג לאורך חייו. הוא הצליח להעביר את כל אלה, בטעמים ובניחוחם המקוריים, הלאה לדורות הבאים.

כתלמיד מובהק של הרבי הוא לא רק חזר על הדברים וביארם כיד ה' הטובה עליו, אלא ספג אותם אל תוך נשמתו והתעצם איתם, עד שנהפכו לחלק מאישיותו, מדרך מחשבתו וממהלך נפשו. כשחזר על דברי הרבי לא היה זה כקורא מן הספר, אלא בחיות ובהתלהבות הנובעת ממנו, כמעייין המתגבר. כל עניין השייך ליסודות החסידות, ובפרט לעבודת ה', מקבל צבעים חיים ועזים והמחשה ברורה. כל שיחה שיצאה מפיו היא מסר לחיים, משנה מחשבה ומעצבת צורת הסתכלות. לכן הלומד את שיעוריו, מעבר לידע הנרכש, גם עובר גם סדרת חינוך חסידית וסופג את ההנחות החסידיות לתוך עומק נשמתו.

לאור כל זאת השתדלנו ככל יכולתנו להעביר את דברי ר' יואל במדויק, הן מבחינת תוכן הדברים ובמאמץ לכוון לדעתו, הן מבחינת חיות הדברים וטעמים הייחודי. זאת, כמובן, תוך כדי השינויים הנדרשים במעבר משפת דיבור להעלאת הדברים בכתב, בספר הנשמר לדורות.

ראוי לציין שגרסה מוקדמת של ספר זה הובאה לפני ר' יואל, והוא אישר לפרסם את הדברים, כשהוא מבקש מהעורכים לדייק בכתיבתם. תקוותנו שהצלחנו לכוון לרצונו, שהדברים יימסרו במדויק. כמו־כן הוספנו מקורות וצייונים, הן לפסוקים ומאמרי רז"ל, הן לעניינים מתורת החסידות, וכמובן כל זה הוא באחריות העוסקים במלאכה.

כתיבת ועריכת המאמרים על־פי השיעורים המוקלטים נעשתה בידי הרב מנחם מענדל פלדמן, שהשקיע עמל רב בהעלאתם עלי כתב, מתוך נאמנות למקור ובציון מקורות הפסוקים ומאמרי חז"ל וכדומה שנכללו בשיעורים. כמו־כן צוין מקור הדברים בשיחותיו ובמאמרו של הרבי. ליטוש נוסף למאמרים ועריכתם לקראת הוצאתם לאור נעשתה בידי הרב מנחם ברוד. ישלם ה' את שכרם, וזכות הפצת אור החסידות ואור תורתו של הרבי תעמוד להם להתברך בכל מילי דמיטב.

ויהי רצון שהוצאת סדרה זו תהיה נדבך נוסף בהפצת מעיינות החסידות חוצה, שסגולתה המיוחדת לזרז ולהחיש את ביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו במהרה בימינו וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאיתי תצא", בקרוב ממש.

ספריית מעיינותיך

ג' תמוז ה'תשפ"ג

תוכן העניינים

בראשית

- 15 ..... התורה הקדושה היא ה'בי"ת' - ולפניה יש 'אל"ף'
 20 ..... מעשה הבריאה ובירור העולם

נח

- 25 ..... המבול אינו התכלית אלא 'יבשה הארץ'
 30 ..... אין לראות את הרע שבזולת

לך-לך

- 35 ..... נקודת ההתחלה של עם ישראל
 41 ..... הירידות הן חלק מה'הליכה' והעלייה

וירא

- 46 ..... ההבדל המהותי בין ישראל לעמים
 52 ..... אברהם - חסד מתוך שפלות

חיי שרה

- 57 ..... הייעוד של שרה אימנו
 63 ..... 'זקן' ו'בא בימים' - החיבור המיוחד

תולדות

- 69 ..... לא טבעי שיצחק דומה לאברהם
 73 ..... ברכה לעבודה בכוחות עצמך

ויצא

- 79 ..... לבנות גל ולא חומה
 85 ..... הידורים - לא על חשבון הזולת!

וישלה

- 89 ..... יהודי הוא 'עקב' וגם 'ישראל' .....
- 95 ..... מלחמה ביצר הרע בלי חשבונות .....

וישב

- 101 ..... חלומות יוסף בחיי כל יהודי .....
- 107 ..... הכוונה העליונה במכירת יוסף .....

מקין

- 113 ..... הפתרון של יוסף ל'חלום' הגלות .....
- 119 ..... הקב"ה וישראל כיוסף לאחיו .....

ויגש

- 124 ..... הכוונה והמעשה - היום ולעתיד לבוא .....
- 130 ..... עת לבכות ועת לבנות .....

ויחי

- 135 ..... סיום הפרשה - חיזוק לימי הגלות .....
- 139 ..... גילוי הכוונה הפנימית מביא נחמה .....

שמות

- 145 ..... הנקודה שבה מתחילה גלות מצרים .....
- 151 ..... שלושה שלבים בבירור ה'חמור' .....

וארא

- 157 ..... מידת אמת שאין בה הגבלה .....
- 161 ..... 'דם' ו'צפרדע' ביציאה הרוחנית מ'מצרים' .....

כא

- 165 ..... "החודש הזה לכם" - חידוש בבריאה .....
- 169 ..... שתי מצוות כלליות כהכנה לגאולה .....

← בראשית א →

התורה הקדושה היא ה'בי"ת' – ולפניה יש 'אל"ף'

פרשת בראשית, שהיא גם התחלת כל התורה, נפתחת במילים "בראשית ברא אלוקים". בכמה מקומות יש התייחסות לעובדה שהתורה מתחילה באות בי"ת, ולא באות אל"ף. בירושלמי איתא (חגיגה פ"ב ה"א) "ולמה בבי"ת? שהוא בלשון ברכה, ולא באל"ף שהוא לשון ארירה". בדומה לזה יש ביאורים שונים גם במדרשי חז"ל ובמפרשים.

מסופר בגמרא: "מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושניים זקנים, והכניסן בשבעים ושניים בתים, ולא גילה להם על מה כינסן. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם. נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולן לדעת אחת". הזקנים החליטו לעשות שינויים מסוימים בתרגום התורה, והקב"ה כיוון את דעת כולם לאותם שינויים. הראשון שבהם הוא בתחילת התורה: "וכתבו לו אלוקים ברא בראשית" (מגילה ט,א). טעמם היה, שתלמי לא יטעה לחשוב ש'בראשית' הוא שם של אליל, והוא כביכול "ברא (את) אלוקים" חס ושלום. לכן שינו ותרגמו כאילו נכתב "אלוקים ברא בראשית".

אך מסיפור זה עולה דבר מעניין - בתרגום השבעים של התורה לתלמי היא מתחילה באל"ף! אמנם טעם השינוי היה מפני השיקול שהוזכר לעיל, ולא משום האות של התחלת התורה, אך מאחר שזה סיפור בגמרא מובן שכל פרט בו הוא בתכלית הדיוק, ובכלל זה הפרט שלפי השינוי של הזקנים התורה מתחילה באל"ף.

צמצום במובן ריכוז

משמעות העניין שהתורה מתחילה באות בי"ת היא שכאשר יהודי לומד תורה הוא יודע שהבנתו בתורה היא הדבר 'השני', ה'בי"ת', ואילו הדבר הראשון הוא - שזו תורתו של הקב"ה, חכמה אלוקית שלמעלה לגמרי מכל גדרי השכל.

התורה מצד עצמה היא חוכמתו של הקב"ה שלמעלה מגדרי הברואים. העובדה שהתורה ניתנה לנו, באופן שביכולתנו ללומדה ולהבינה - היא פלא שלמעלה מהטבע. הקב"ה עשה פלא ו"נתן לנו את תורתו" - לקח את התורה הקדושה, חוכמתו האינסופית, ונתן אותה כאן למטה, באופן שיהודי יוכל ללומדה ולהבינה.

יהודי יודע אפוא שמה שהוא לומד זה רק ה'בי"ת', ובאמת בתוך תורה זו טמון הרבה יותר ממה שהוא יודע ומבין, ולא סתם 'הרבה יותר' בכמות או באיכות, אלא לאמיתו של דבר זו חכמה אלוקית שלמעלה מגדרי השכל לגמרי.

ליתר ביאור: בנוגע לארון, שנאמר בו (שמות כה, כב) "ונועדתי לך שם ודיברתי איתך מעל הכפורת מבין שני הכרוכים", שואל המדרש: והלוא כבר נאמר (ירמיה כג, כד) "הלוא את השמיים ואת הארץ אני מלא", ואיך ייתכן שהקב"ה ידבר מבין שני הכרוכים? מסביר המדרש ש"צמצם הקב"ה שכינתו בין שני בדי הארון" (תנחומא ויקהל, ז. ב"ר ה, ז). ביטוי זה מתייחס לדיבורו של הקב"ה, לנתינת התורה, שעל אף היותה אין-סופית, "את השמיים ואת הארץ אני מלא", בכל-זאת היא נאמרה לנו, בני-אדם מוגבלים, שכן "צמצם הקב"ה שכינתו בין שני בדי הארון".

הפירוש כאן 'צמצם' אינו במשמעות הרגילה של המושג 'צמצום'. בדרך כלל 'צמצום' הכוונה למעין הצמצום של השכל במעבר מרב לתלמיד. כאשר שכל התלמיד קטן לאין ערוך לעומת שכלו של הרב, אין הרב יכול ללמדו את השכל כפי שהרב מבינו, אלא עליו 'לצמצם' את השכל. משמעות הדבר, שמתוך השכל הנעלה שהרב מבין הוא מוציא ויוצר שכל אחר, מצומצם לפי ערך שכלו של התלמיד, ואותו הוא מלמד לתלמיד. אם כן, התלמיד אינו מקבל את שכל הרב כפי שהוא, שהרי הרב מבין הרבה יותר, ואילו לתלמיד הוא נותן חלק קטן בלבד מתוך שכלו. זו משמעות ה'צמצום' בדרך כלל.

אבל כאן, כאשר המדרש מדבר על נתינת התורה לישראל באופן ש"צמצם שכינתו בין שני בדי הארון" - אין הפירוש שהתורה שניתנה לנו היא תורה אחרת, מצומצמת, ולא התורה כפי שהיא אצל הקב"ה. כאן הכוונה היא שהקב"ה 'צמצם' את כל תורתו האינסופית. ה'צמצום' כאן הוא במשמעות של ריכוז ודחיסה, כביכול. הקב"ה הכניס בתוך התורה שנתן לנו, "בין שני בדי הארון", את תורתו במלואה. וכלשון ברכת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" - היינו שהקב"ה נתן לנו את התורה שלו.

את התורה לומדים בכל העולמות. יש התורה בעולם האצילות, ויש התורה כפי שהיא יורדת לעולמות בריאה יצירה ועשייה, ועד לירידתה לעולם הזה הגשמי. כשיהודי לומד עניין בתורה, הוא מבין את העניין כפי שהוא בעולם הזה הגשמי, אלא שבתוך התורה שהוא לומד נמצא העניין כפי שהוא בתורה שבעולם העשייה הרוחני, ולמעלה מזה כפי שהוא בעולם היצירה, ולמעלה מזה כפי שהוא בעולם הבריאה, ולמעלה מזה כפי שהוא בעולם האצילות, ולמעלה מזה - בחוכמתו העצמית של הקב"ה עצמו!

אמנם אנו משיגים בפועל רק את העניינים כפי שהתלבשו בעולם הזה, שזה חלק מועט ביותר, אבל בתוך התורה שאנו לומדים נמצא בפנימיות ובהעלם הרבה יותר - נמצאת כאן התורה של הקב"ה, שהיא בלתי-מוגבלת לחלוטין. על-ידי שאנו לומדים עכשיו את התורה כפי שהיא כאן למטה, הרי לעתיד לבוא, בביאת המשיח, נזכה להשיג את הפנימיות המסתתרת בתורה. וכמאמר "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (פסחים נא), שעל-ידי "תלמודו בידו" ישיג אחר-כך את כל העניינים הנעלמים והמכוסים.

זו הסיבה שהתורה מתחילה ב'בי"ת', להורות שאנו משיגים רק את ה'בי"ת', ואולם באמת יש לנו גם ה'אל"ף' שלמעלה מהשגה. כאשר מדובר על השפעה מרב לתלמיד, שהתלמיד מקבל שכל מצומצם בלבד, ואילו את השכל הנעלה של הרב אין לו כלל - הרי מה שהתלמיד מבין הוא ה'אל"ף', ואין לו מאומה מעבר לכך. ואילו בתורה, מכיוון ש"נתן לנו את תורתו", הרי בתוך התורה שניתנה לנו נמצאת תורתו האין-סופית של הקב"ה, ואם כן ההתחלה וה'אל"ף' של התורה שלנו היא לא מה שאנחנו מבינים, אלא תורתו האין-סופית של הקב"ה.

יהודי מתחיל בברכה

נמצא שעיקר ענין התורה, ועיקר החיות וההתלהבות של יהודי בתורה, היא לא במה שאנו מבינים ומשיגים, אלא בזה שאנו יודעים כי בתורה יש הרבה יותר מההבנה - יש בה אלוקות שלמעלה מהשגה. אמנם בעת הלימוד על האדם להיות שקוע בשכל הנלמד (שהרי אם בעת לימוד גמרא ותוספות הוא יחשוב על קדושת התורה ויהיה בהתלהבות ובדבקות, לא יבין את הגמרא), אבל קודם הלימוד עליו לברך את ברכת התורה, שבה הוא אומר "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", שבכך הוא מפנים שזו תורתו של הקב"ה.

זה מה שאמרו רז"ל על הפסוק "על מה אבדה הארץ... על עזבם את תורת וגו'" (ירמיה ט,יאב) - "אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחילה" (נדרים פא,א).

היינו שלמדו תורה, אלא שלא בירכו ברכת התורה תחילה. ולכאורה תמוה, מה גודל העבירה בזה שלא בירכו ברכת התורה? אומר הב"ח (או"ח סימן מז) שחסרה אצלם הכוונה "להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה". ועל זה "אבדה הארץ" - "כלומר נחרבה ונשארה חומרית מבלי עובר שם קדושת השכינה" (ב"ח שם).

אם כן, היסוד ללימוד התורה הוא הידיעה שזוהי תורת ה'. קודם הלימוד יש לברך ברכת התורה, שהיא ההדגשה ש"נתן לנו את תורתו", שהתורה היא תורת ה', ועל-ידי לימודה האדם מתדבק בקדושת התורה. וגם אחר-כך, בעת הלימוד, שאז יהודי עסוק בהבנת השכל שבתורה, הרי ברכת התורה שקודם הלימוד משפיעה גם על הלימוד עצמו, שיהיה באופן של תורה לשמה.

ענין זה מבאר גם את מנהג ישראל בשמחת תורה, לשמוח באופן שרוקדים עם ספר התורה. לכאורה, מכיוון שהתורה עניינה לימוד והשגה, היה ראוי ללמוד סוגיה עמוקה בגמרא וכדומה, ושמה יבואו השמחה וההנאה. אך בפועל נוהגים לרקוד עם ספר תורה, תורה שבכתב שלא ניתן להבינה בלי תורה שבעל פה, ורוקדים איתו כשהוא סגור ומכוסה במעיל!

אלא הרמז בזה הוא שאכן יהודי שמח ורוקד לא עם התורה ה'פתוחה', התורה שהוא לומד ומבין, אלא עם התורה ה'סגורה' והמכוסה, כלומר עם הקדושה והאלוקות שבתורה שלמעלה מהשגה. הדגשה זו היא בשמחת תורה שבחודש תשרי, אותיות 'רשית', בראשית השנה והתחלתה, כיסוד לכל השנה כולה. ואחר-כך, במשך כל השנה כולה, על יהודי לעסוק בלימוד התורה בהבנה והשגה (כשם שבכל יום, בתחילת היום, מברכים ברכת התורה, ואחר-כך במשך כל היום עוסקים בלימוד התורה).

לְיִמּוּד שֶׁל יְהוּדֵי וְשֶׁל גּוֹי

זה גם ההסבר על כך שהתורה מתחילה בבי"ת. כשיהודי מתחיל ללמוד תורה הוא יודע שמה שהוא לומד ומבין - זה ה'בי"ת', ולפני זה ישנו ה'אל"ף' של התורה, מה שהתורה היא תורתו של הקב"ה. זאת הוא לא מבין, ובכל-זאת זו ההתחלה וזה היסוד, ומה שהוא לומד ומבין - זה כבר ה'בי"ת'.

אלא שעניין זה הוא בישראל דווקא, וכנוסח הברכה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". בתורה שיהודי לומד הכניס הקב"ה את תורתו האין-סופית. כשיהודי לומד עניין בתורה - יש בזה רבדים ודרגות גבוה מעל גבוה, ועד לחוכמתו של הקב"ה

עצמו. לכן בעבורו ההבנה היא ה'בי"ת', ואילו האל"ף הוא מה ש'מכוסה', מה שלמעלה מהשגתו.

לעומת זה, אצל גוי להבדיל, כשהוא לומד עניין בתורה זה ענין אחר לגמרי - אין לו מאומה מעבר לשכל האנושי שהוא לומד ומבין. מה שהוא מבין זה ההתחלה וה'אל"ף'.

ולכן בתרגום התורה לתלמי המלך התורה מתחילה באל"ף, כי אצל הגוי ההבנה שלו היא ההתחלה! רק כשיהודי לומד תורה היא מתחילה ב'בי"ת', כי מה שהיהודי מבין זה כבר ה'בי"ת', וקדם לזה ה'אל"ף' שנשאר בהעלם, שזוהי תורתו של הקב"ה.

וכאמור, "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", שעל-ידי לימודנו את התורה עכשיו נשיג בביאת המשיח את כל העניינים הנעלמים והמכוסים שבתורה.

(עלפי לקוטי שיחות, חלק טו, עמ' 1 - אוצר לקוטי שיחות, שיחה ג לפרשת בראשית)